

REZOLÚCIA KONFERENCIE ČESKOSLOVENSKÝCH PSYCHOLÓGOV V SMOLENICIACH

Československí psychológovia sa zišli v dňoch 8.—10. novembra 1957 na svojej prvej celoštátnej konferencii v Smoleniciach, aby prediskutovali zásady a možnosti využitia psychologických poznatkov v socialistickej spoločenskej praxi.

Rokovanie konferencie prebiehalo v znamení úprimnej radosti nad početnými a prenikavými hospodárskymi úspechmi, ktoré dosiahol náš ľud na ceste k socializmu a nad rozvojom nášho kultúrneho života a našej vedeckej práce. Zároveň sa však poukázalo i na to, že náš hospodársky a spoločenský vývoj nie je bez občasných rušivých disproporcií a ťažkostí. Československí psychológovia sú presvedčení, že mnohé z týchto ťažkostí majú svoj pôvod i v prehliadaní významu subjektívnych — psychologických — faktorov pri budovaní socialistickej spoločnosti.

Vedení snahou prispieť podľa svojich možností k urýchlenému dobudovaniu socializmu v našej vlasti a podnietení výzvou Ústredného výboru Komunistickej strany Československa k nášmu pracujúcemu ľudu uzniesli sa československí psychológovia na návrhoch, ktoré majú napomáhať pri riešení niektorých pálčivých potrieb v našej spoločenskej praxi, najmä na úseku priemyselnej výroby (I), výchovy (II) a zdravotnej starostlivosti o človeka (III).

I. PRIEMYSELNÁ VYROBA

Za svoju hlavnú úlohu v súčasnej dobe považujú československí psychológovia prispievať k zvyšovaniu efektívnosti práce na všetkých úsekoch. Upozorňujú pritom na možnosti, ktoré v tomto smere psychológia poskytuje, a ktoré, ako sa domnievajú, sa doteraz, najmä na úseku priemyselnej výroby, v dostatočnej miere nevyužívajú.

a) Úprava pracovných podmienok

Vhodnou úpravou pracovného prostredia a pracovných nástrojov, zlepšením organizácie pracovného postupu a pracovných podmienok možno prácu často uľahčiť, zmenšiť telesnú a duševnú námahu, zabrániť vzniku zbytočnej únavy a zvyšovať kvalitu i množstvo výrobkov. Psychológia práce disponuje už s dostatkom poznatkov a skúseností, ktoré môže v tomto smere uplatniť a prispieť nielen k zvyšovaniu produktivity práce, ale aj k upevneniu kladného vzťahu pracujúcich k výrobným úlohám.

Konferencia sa preto uzniesla na požiadavke, aby sa psychológom špecializovaným pre tento odbor vo väčšej miere ako doteraz poskytovala príležitosť pomáhať pri úprave pracovísk a pracovných podmienok vo výrobe a pri rozvoji socialistických foriem práce.

Priemyselní psychológovia by mali tiež oboznamovať vedúce kádre i ostatných pracujúcich s výsledkami psychológie práce, učiť ich tieto výsledky využívať a prispievať tak k prekonávaniu rozporu medzi telesnou a duševnou prácou a k rozvoju schopností a znalostí pracujúcich nás. Československí psychológovia považujú ďalej za nevyhnutné, aby s hlavnými výsledkami a metódami psychológie práce boli oboznamovaní aj poslucháči vysokých škôl technického a ekonomického smeru, predovšetkým však ekonomickí inžinieri. Na úseku ekonómie práce by sa mali na príslušných vysokých školách zriaďovať kabinety a laboratória psychológie práce, ktoré by sa zaoberali špeciálnym výskumom v tejto oblasti.

b) Starostlivosť o kádre a bezpečnosť práce

Československí psychológovia si ďalej uvedomujú, že je ich významnou úlohou prispievať k zvýšeniu a skvalitneniu starostlivosti o pracujúce kádre v priemyslových a iných závodoch a k úprave a rozvoju socialistických vzťahov medzi pracujúcimi.

Treba, aby sa bezodkladne začalo so systematickým výskumom psychologických problémov v odbore kádrovej práce a so systematickým vedeckým spracovaním doterajších skúseností na tomto úseku.

Za mimoriadne dôležité pritom považujú, aby stredné a vedúce kádre v priemyselnej výrobe boli sústavne oboznamované so zásadami a technikou socialistického vedenia ľudí tak, aby títo pracovníci boli schopní vytvárať v závodoch prostredie súdružskej spolupráce, rozvíjať iniciatívu pracujúcich a upevňovať socialistickú pracovnú morálku.

K zlepšeniu pracovnej morálky môžu československí psychológovia

prispiet aj sústavným výskumom okolností, ktoré sú dôležité pre jej rozvoj, alebo ktoré ju narušujú. Osobitnú pozornosť by pritom bolo treba venovať výskumu príčin fluktuácie a absencie.

Povážlivý počet nehôd vo výrobe a doprave ukazuje, že treba zvýšiť úsilie o zlepšenie bezpečnosti práce na všetkých jej úsekoch. Už dnes preukazujú psychologickí pracovníci platné služby pri skúmaní príčin nehôd, pri výchove k bezpečnej práci a pri vhodnej úprave pracovných podmienok.

Československí psychológovia dúfajú, že Revolučné odborové hnutie využije v otázkach starostlivosti o kádre ich poznatky a skúsenosti a umožní vhodným spôsobom ďalší rozvoj vedeckej práce na tomto úseku.

c) Výchova pracujúceho dorastu a príprava na voľbu povolania

Konferencia psychológov víta sústredenie starostlivosti o organizáciu a metodické vedenie výcviku a výchovy pracujúceho dorastu v Ministerstve školstva a kultúry. Od tohto sústredenia očakáva nielen podstatné zlepšenie odbornej prípravy pracujúceho dorastu, ale aj umožnenie vedeckej práce smerujúcej k prehĺbeniu a k zlepšeniu metód pracovného výcviku.

Zároveň však upozorňuje na vcelku neuspokojivý stav prípravy na voľbu povolania na našich školách, ktoré plnia túto úlohu prevažne len formálnym a administratívnym spôsobom. Treba preto urýchlene prehĺbiť túto prípravu, postaviť ju na vedecký základ a zorganizovať účinný systém poradenstva pri voľbe povolania pre mládež najvyšších ročníkov všeobecno-vzdelávacích škôl, a to za úzkej spolupráce ekonomických, psychologických a pedagogických pracovníkov.

II. VÝCHOVA A VYUČOVANIE

Dokumenty strany a vlády z posledných rokov zdôrazňujú nevyhnutnosť prepracovať vedecké základy výchovnej činnosti, ktorá sa v súčasnej etape vývoja našej spoločnosti stáva jednou z hlavných podmienok pre dovŕšenie socialistickej výstavby našej vlasti. Zároveň sa v týchto dokumentoch konštatujú niektoré vážne nedostatky vo výchove nášho dorastajúceho pokolenia, najmä nedostatočné prihliadanie na vekové a individuálne zvláštnosti detí na všeobecno-vzdelávacích školách, preťažovanie žiakov týchto škôl, formálnosť ich znalostí, ťažkosti v mravnej výchove našej mládeže a iné.

a) Prehĺbenie psychologických poznatkov vychovávateľov

K zlepšeniu výchovy a vyučovania môže podstatne prispieť znalosť psychológie, najmä psychológie pedagogickej a psychológie dieťaťa, ktorá zhromaždila dôležité poznatky o zákonitostiach vývoja vychovávaného jednotlivca. Na jeho poznatky sa však zatiaľ dostatočne neprihliada, a to predovšetkým preto, lebo psychologické vzdelanie učiteľov a vychovávateľov nie je uspokojivé. Treba preto, aby sa tomuto vednému odboru dostalo významnejšieho miesta v odbornom vzdelaní všetkých pracovníkov, ktorí majú na starosti výchovu v škole a v ostatných výchovných zariadeniach, tak ako je to v iných krajinách.

Pre urýchlenú pomoc školskej praxi by bolo žiadúce, aby sa postupne aspoň na všetkých väčších školách všeobecno-vzdelávacieho zamerania niektorý člen učiteľského sboru hlbšie zaoberal otázkami pedagogickej a vývojovej psychológie a pomáhal ich odborne riešiť.

b) Všeobecné rozšírenie psychologických poznatkov

Účastníci konferencie vyslovili ďalej požiadavku, aby psychologické poznatky, ktoré sú predpokladom poznania človeka a jeho správania sa, tvorili súčasť základného učiva našich všeobecno-vzdelávacích škôl. Súčasne upozorňujú na mimoriadny význam psychológie pre upevnenie a rozšírenie vedeckého svetového názoru u nášho ľudu a pre praktický denný život. Žiadajú preto, aby sa šíreniu poznatkov materialistickej psychológie venovala väčšia pozornosť v kultúrno-osvetovej práci, najmä v rozhlase, v populárno-vedeckých filmoch a v prednáškach Spoločnosti pre šírenie vedeckých a politických poznatkov.

c) Jasle a materské školy

Náš štát vynakladá stále väčšie prostriedky na jasle, materské školy a iné zariadenia, ktoré majú zlepšiť výchovnú starostlivosť o mladé pokolenie a uľahčovať zapojenie žien-matiek do pracovného procesu. Po zdravotnej a materiálnej stránke majú tieto zariadenia nesporne vysokú úroveň a ešte stále sa zdokonaľujú. Príliš malá pozornosť sa však venuje v týchto inštitúciách sústavnej starostlivosti o psychický rozvoj zverených detí. Pri školení sestier a pestúnok nie je o túto stránku takmer vôbec postarané. Ako na zdravotnú starostlivosť v jasliach a materských školách dozerajú lekári, podobne treba, aby na starostlivosť o duševný vývoj dieťaťa dozerali stáli psychologickí poradcovia. Ich úlohou by tiež bolo riešiť včas prípady individuálnych vývojových nedostatkov alebo výchovných chýb.

d) Deti s výchovnými ťažkosťami

Osobitnú pozornosť treba venovať prípadom detí a mládeže s výchovnými ťažkosťami a mravnými poruchami. Príčiny týchto nežiadúcich zjavov sa u nás doteraz vedecky neskúmali. Výskum tohto druhu treba preto zaradiť do štátneho plánu, aby sa tak v budúcnosti umožnila účinná prevencia.

Už teraz však treba vybudovať systém poradenskej starostlivosti pre rodičov a vychovávateľov, opierajúci sa o odborných psychológov a vybraných učiteľov s vynikajúcimi výchovnými úspechmi a skúsenosťami.

Zároveň sa treba neodkladne postarať o zvýšenie odbornej úrovne pedagogickej a psychologickej práce v detských a dorasteneckých domovoch a výchovných inštitúciách.

e) Osveta

S výchovnou prácou úzko súvisí aj práca osvetová. Aj tu sa stretávame s psychologickými chybami, ktoré znižujú účinok vykonávaných akcií a ktorých by sa bolo možno vyvarovať, keby sa na zabezpečenie účinnosti osvetovej práce v oblasti kultúrnej, v práci rozhlasu i v práci výchovno-politickej priberali psychologickí odborníci.

III. ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Československí psychológovia pracujúci v zdravotníctve sa s radosťou zapojili do snáh, ktorých cieľ je vyjadrený heslom „Lud má právo na zdravie“, a v spolupráci s lekármi účinne pomáhajú udržiavať a obnovovať pracovnú schopnosť našich občanov. Ich účasť na zdravotníckej osвете a prevencii, ako aj na diagnostických, rehabilitačných a terapeutických úlohách sa opiera o najnovšie vedecké názory na chorobu ako na jav postihujúci vždy celého človeka, vrátane jeho duševnej stránky, a o názory zdôrazňujúce mimoriadny význam postoja chorého k jeho zdravotnému stavu a aktívnej súčinnosti pacienta pri prekonávaní choroby a jej následkov.

a) Rozšírenie práce zdravotníckych psychológov

Na základe hlavných výsledkov spolupráce psychológov s lekármi v psychiatrii a v detskom lekárstve navrhujú československí psychológovia, aby sa ich pomoc starostlivosti o chorých postupne a plánovite rozširovala na všetky ďalšie oblasti klinickej medicíny a na inštitúcie

sanatórnej a kúpeľnej starostlivosti, kde sa podľa našich i zahraničných skúseností spolupráca lekárov s psychológmi osvedčila.

b) Poradne duševnej hygieny

Konferencia psychológov upozorňuje v tejto súvislosti i na málo rozvinutú a nesústavnú starostlivosť o duševnú hygienu nášho ľudu. Hlboká premena sociálnych a etických vzťahov sprevádzajúca budovanie socialistickej spoločnosti prináša okrem nových a vyšších foriem vzájomného spolužitia aj určité úskalia a problémy, z veľkej časti v dôsledku pretrvávajúcej mentality starého spoločenského poriadku. Prejavujú sa najmä v rodinnom živote a v manželstve, vo vzťahu oboch pohlaví a utváraní spoločenských potrieb najmä u mládeže, ale aj nesprávnym využívaním voľného času a pod. Dnes tieto zjavy značne sťažujú našu cestu vpred a majú vo svojich dôsledkoch často aj závažný vplyv na telesné a duševné zdravie nášho ľudu.

Treba preto systematicky zriaďovať poradne duševného zdravia ako zložku našej zdravotnej starostlivosti. Ich úlohou by bolo včasnou individuálnou radou pomáhať pri riešení uvedených ťažkostí, konfliktov a problémov v súkromnom i občianskom živote a napomáhať okrem iného aj v boji proti alkoholizmu, chuligánstvu a niektorým ďalším nezdravým zjavom, najmä u našej mládeže.

c) Zabezpečenie psychologickéj práce v zdravotníctve

Psychológovia v zdravotníctve chcú súčasné úlohy plniť tak, aby udržali terajšie predné miesto Československej republiky medzi ľudovodemokratickými štátmi. To však prepokladá zlepšenie materiálneho a technicko-organizačného zabezpečenia ich práce, lepšiu organizáciu vedecko-výskumnej a publikačnej činnosti a zabezpečenie vývoja a výroby psychologických aparatúr a diagnostických pomôcok.

ZÁVER

Psychológovia Československej republiky vyslovili na svojej pracovnej konferencii v Smoleniciach jednomyselne a bezvýhradne ochotu dať svoje schopnosti a vedomosti do služieb nášho ľudu. Pri diskusii o svojich úlohách došli k názoru, že by pri pomerne malom finančnom náklade a pomocou bežných administratívnych opatrení zo strany rezortných úradov mohli podstatne viac ako doteraz pomáhať pri riešení niektorých problémov priemyselnej výroby, výchovy i liečebnej starostlivosti.

Účastníci konferencie poverili preto Komisiu pre psychológiu pri Česko-slovenskej akadémii vied, aby na základe podnetov obsiahnutých v tejto rezolúcii vypracovala postupne konkrétne návrhy a predložila ich príslušným stranickým, vládnym a odborným orgánom. Zároveň uložili komisii, aby sa znovu energicky zasadila o urýchlené zriadenie psychologického pracoviska pri ČSAV ako výskumného základu pre využitie psychologických poznatkov v praxi.